

Storskarven i Skåne 2006

THE GREAT CORMORANT IN SCANIA 2006

Storskarven var objekt för en storskalig inventering under 2006. För Sveriges del var arten utsedd som riksinventeringsart (tillsammans med silltrut) och detta var i sin tur ett led i en europeisk storsatsning under året. Det har alltså inventerats skarvar i åtskilliga länder i Europa under 2006. Detta tillsammans med det faktum att arten är tämligen lättinventerad gjorde att SkOF anammade utmaningen trots pågående atlasinventering. Den ras av storskarv (sinensis) som är aktuell för Skånes vidkommande brukar kallas för mellanskarv. I det följande benämns den dock med artnamnet – storskarv.

KENNETH BENGTSOON

Inventeringen av storskarv i Skåne 2006 föll väl ut och vi känner oss ganska säkra på att täckningen varit näst intill total. Vi kan därför för första gången sedan arten återetablerade sig i Skåne ge en komplett bild av förekomsten. Någon heltäckande inventering har nämligen inte genomförts tidigare, långt mindre presenterats i skrift. Arten har förvisso studerats tidigare, men oss veterligen har aldrig samtliga kolonier inventerats under ett och samma år. För vissa kolonier finns långa serier, för andra blott enstaka uppgifter. Vissa kolonier har under åren inventerats av SkOF-medlemmar, medan andra har varit intressanta objekt för Länsstyrelsen i Skåne. Bland de senare märks framförallt Ellestads-, Snogeholms- och Ringsjöarna.

Historia

Storskarven försvann som häckfågel i Skåne under slutet av 1800-talet. Arten ska ha häckat i Krageholms- och Snogeholmssjön men försvann (utrotades) under 1880-talet. Möjligen hade arten ganska nyligen (åter?) etablerat sig i Skåne vid denna tidpunkt. Sven Nilsson nämner nämligen inte något om häckning under 1800-talets första hälft

(Ekberg & Nilsson 1994). Efter utrotandet förflöt ganska precis 100 år utan känd förekomst av häckande storskarv i Skåne. I takt med att arten ökade i Östersjöområdet, och inte minst i Danmark, under slutet av 1980-talet var dock en återetablering i Skåne väntad. Denna skedde 1991 då arten slog till på fyra ställen samtidigt. Föga överraskande var det Ellestadssjön som stod värd för den största kolonin under premiäråret – 63 par hittades där. Samtidigt fann man 44 bon med 8-9 häckande par i Ivösjön samt ett fåtal bon utan ägg på Eskilstorps holmar samt på Gråen i Öresund (FiSk 1991).

Resultat 2006

Inventeringen 2006 påvisade nio kolonier – fyra längs kusten och fem i insjöar. Totalt räknades 2775 häckande par. Störst var kolonin på Eskilstorps holmar med 997 par och minst var kolonin i sjön Tydingen med åtta par. Några tidigare kända kolonier befanns vara övergivna. Detta gäller framförallt Häckeberga- och Vombsjön (tabell 1).

Några frågetecken finns och det största gäller för Östra Ringsjön. Det finns nämligen uppgifter om häckande skarvar även i denna del av Ringsjön. På grund av löv-

grönska och otillgänglighet får kontroll av detta område emellertid anstå tills efter lövfällningen. Mycket små kolonier eller enstaka häckande par kan förvisso ha förekommit men förbisets, bland annat gäller viss osäkerhet för ett par i Krankesjön. Om aktuell fågel ruvade eller blott låg ner är osäkert.

Oaktat dessa osäkerheter menar vi att vi fått en klar och rättvisande bild av stor-skarvens förekomst i Skåne under 2006. Häckningsframgången har för flertalet kolonier inte följts upp, men lite vet vi och här skiljer sig resultaten högst väsentligt. Mest anmärkningsvärd är den hittills oförklarade kollapsen på Eskilstorps holmar. Den normalt välmående och 1000-hövdade kolonin gav upp eller ofredades i maj varför resultatet härifrån blev noll ungar. Mer om respektive koloni i redovisningen nedan.

Ellestadssjön

Trädhäckning på öar. Från premiärårets (1991) 63 par ökade kolonin starkt under följande år. Den successiva ökningen kulminerade 1996 då 790 par befanns häcka

i sjön (figur 1). Därefter följde några år av mindre nedgång i beståndet och från och med år 2000 finns tyvärr stora luckor i materialet. Vi vet att kolonin stördes, bland annat via gaskanon, och allt tyder på att sjön var övergiven som häcklokal 2003. Samma år ska grannsjön Snogeholmssjön ha hyst häckande skarvar, men antalet par är inte känt för detta år (*diverse FiSk samt Paul Axelsson och Per Olof Andersson muntligen*). Under 2006 fanns inga häckande skarvar i Ellestadssjön.

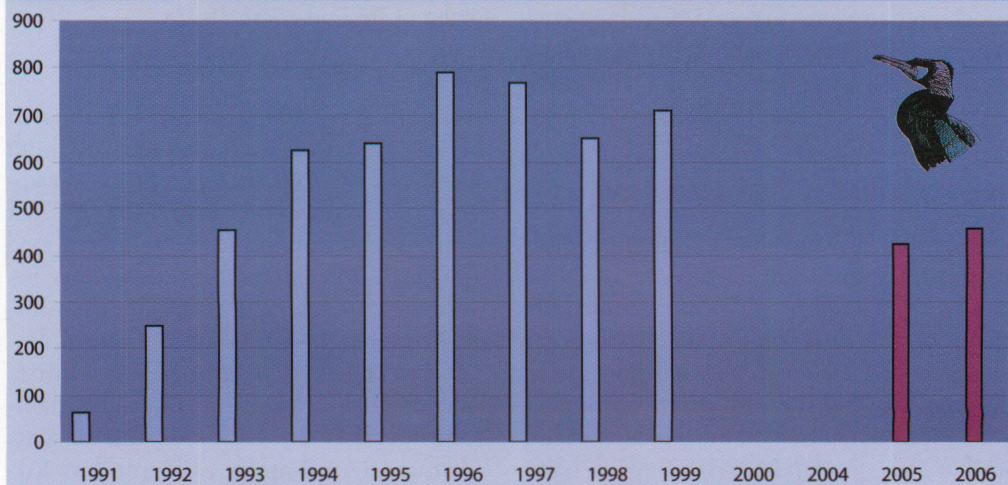
Snogeholmssjön

Trädhäckning på öar. Som nämnts ovan lär sjön ha hyst häckande skarvar redan 2003. Den första uppgiften om antal bon kommer dock först 2005 då 424 häckande par räknades av Per Olof Andersson på Länsstyrelsens uppdrag. Samma konstellation inventerade sjön 2006 och fann då 457 par (*Per Olof Andersson muntligen*).

Gråen

Trädhäckning på ö. Den lilla ön utanför

Figur 1. Häckande storskarv i Ellestadssjön (blått) och Snogeholmssjön (rött)
Number of breeding Cormorants at Lake Ellestad (blue) and Lake Snogeholm (red)

Landskrona var intressant för skarvarna redan under premiäråret 1991, men om häckning genomfördes i de tre bon som hittades under hösten är okänt. Året efter rapporteras 17 häckande par och ytterligare ett år senare höll kolonin över 200 par. Vi har sedan uppgifter för 1996 (355 par) och 2002 (460 par). Under 2006 bedömdes 590 bon vara bebodda (*diverse FiSk, Pauli Kananen, Olle Nordell, Kenneth Bengtsson*).

Eskilstorps holmar

Markhäckning bland vresros. Tre bon hittades redan 1991 men någon säkerställd häckning finns inte för detta år (*FiSk 1991*). Därefter följde en för arten typisk uppgång med 113 par 1992, cirka 400 par 1993 samt 707 par 1994. För 1995 finns ingen uppgift. Sen händer något otypiskt – beståndet minskar (!) till 327 par 1996 och ytterligare till 220 par 1997. Från och med 1998 (413 par) är ordningen emellertid återställd och kolonin ökar successivt till kulminationen 1234 par 2004 (*figur 2*). Årets inventering påvisade 997 bebodda bon, men vid ny kontroll den 24 maj var kolonin helt övergiven och samtliga ägg borta (*Falsterbo fågelstation*). Vilken predator klarar detta? Något

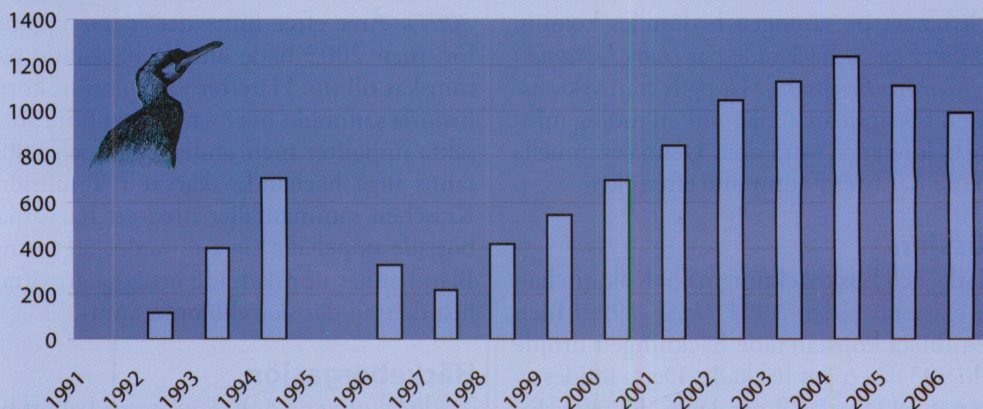
liknande har inte noterats under tidigare år. Inga spår kunde säkras på platsen varför orsaken till haveriet förblir okänt. Dock kan vi inte undgå tanken på att mänsklig förföljelse är en möjlig orsak.

Näraliggande Lilla Hammarsnäs höll nio par 1997 och på Måkläppen etablerades en koloni om 27 par 2001. Denna misslyckades dock och var redan året efter nere i blott fyra par och därefter sannolikt helt uppgiven. Under 2006 saknades häckande skarvar på dessa båda lokaler (*Falsterbo fågelstation*).

Ivösjön

Trädhäckning på huvudön och på småöar. Tillsammans med Ellestadssjön var Ivösjön med redan från premiäråret 1991. Då hittades 44 bon och 8-9 häckande par. Sedan följde en typiskt stark uppgång via 189 och 385 par fram till 464 par 1994. Därefter minskade kolonin, sannolikt helt eller delvis på grund av störning och skydds jakt, och fluktuerade mellan 191-408 par under perioden 1995-2001 (*diverse FiSk*). För 2002 finns en uppgift från småöarna Fägö och Gröna skär (huvudön oräknad) om 81 par (*Nils Waldemarsson i e-brev*). Tyvärr saknas kompletta uppgifter för perioden 2002-

Figur 2. Häckande storskarv på Eskilstorps holmar
Number of breeding Cormorants at Eskilstorp

2005 men det anses mycket troligt att arten häckat årligen, dock i minskande omfattning. Under 2006 räknades 134 par/bon. 132 av dessa på Nabben på själva Ivön samt resterande två på Fägö (*Nils Waldemarsson i e-brev*). Minskningen från och med 2002 ska ses i ljuset av den etablering som skedde i skärgården i nordöstra Skåne samma år. Med stor sannolikhet handlar det om samma population. Se följande lokal.

Lägerholmen

Träd- busk- och markhäckning (större stenar – 10-20 %) på ö. Samtidigt som kolonin i Ivösjön minskade skedde en etablering på denna holme i nordöstra Skånes skärgård. 25 bon 2002 växte till 98 året efter och där- efter till 285 och 348 under kommande två år. 2006 räknades 363 bon på holmen. Det rapporteras stor spridning i tid för häckningsstarten (*Nils Waldemarsson i e-brev*).

Ringsjön

Trädhäckning på ö. Kolonin på ön Gisör i Västra Ringsjön höll med säkerhet åtta par 1995. Redan 1992 finns emellertid uppgift om häckningsförsök – dock okänt av hur många par. 1997 räknades 30 par och året efter 60 par. Vi har tyvärr inte årsvisa uppgifter för kolonin, men de 80 häckande par som räknades 2002 anses vara det högsta någonsin. I mars 2006 räknades 45 fjorårsbon och senare på säsongen bedömdes kolonin att bestå av 60 häckande par (*Lars Lundqvist & Kenneth Bengtsson*). Uppgift från yrkesfis- karen i Ringsjöarna talar om en möjlig min- dre koloni i den östra sjön. Denna eventuella koloni har tyvärr ännu inte eftersökts.

Rössjön

Mark- och buskhäckning på ö. Kolonin kan ha existerat redan 1991 (*FiSk 1992*) men den första konstaterade häckningen dröjde till 1993 då ett par häckade. Detta följdes av tio par 1994 och 29 par 1996. Här- efter fö-

refaller antalet häckande par att ha legat stilla fram till 2000 då 98 par häckade. Diverse luckor och uppskattningar följer fram till årets inventering som gav 90 häckande par (*diverse FiSk samt Patric Carlsson i e-post*).

Inventeraren, Patric Carlsson, gjorde ett gediget arbete 2006 och hans rapport föl- jer. ”Har 11 maj varit ute på ön i Rössjön och räknat bona (och äggen med för den delen): 85 bon med ägg, sammanlagt 292 st. 5 bon utan ägg, men med färska kvistar. Totalt alltså 90 bon/par. De måste vara i re- jäl otakt. Några ägg var på väg att kläckas och antalet ägg varierade mellan 1-5 (5 bon med 5 ägg) och som sagt fanns det 5 färska bon utan ägg. Ytterligare några bon som sannolikt inte används. En minskning med 8 par sedan förra räkningen för 6 år sedan då jag räknade till 98 bon (93 med ägg eller ungar, 5 utan ägg men med färska grenar). Majoritetet av bona på marken. Ca 10 st på 1-2 m höjd i de fåtaliga buskarna.”

Tydingen

Ö i sjö. En sparsamt inventerad koloni. Det finns en uppgift om 29 häckande par år 2000 (*FiSk 2000*). Under 2006 räknades åtta säkert häckande par (*Einar Lundstedt muntligen*).

Vombsjön

Trädhäckning vid sjöstrand. Kolonin eta- blerades 2001 och höll då 50 par (*FiSk 2001*). Året efter finns det ingen uppgift för, men 2003 hade antalet häckande par minskat till tio. Här- efter var kolonins korta historia sannolikt över – för 2004 finns inga säkra uppgifter men under 2005 och 2006 fanns inga häckande skarvar i Vombsjön. Kraschen sammanfaller med att havsörnar började uppehålla sig i området året runt. Bland annat uppskattade örnarna att sitta i just de träd där skarvkolonin fanns.

Häckebergasjön

Trädhäckning på ö. Vi känner ett bebott bo

Storskarvskolonin på Gråen.

foto **kenneth bengtsson**

i hägerkolonin 2003 samt 20 häckande par 2004. För 2005 finns ingen uppgift. Under året inventering kunde inte någon säker häckning beläggas (*diverse FiSk samt Lars GR Nilsson i e-brev*).

Hallands Väderö

Markhäckning på Stora och Lilla Orskär. Kolonin etablerades 2005 och då med 13 häckande par. Under inventeringsåret 2006 hade kolonin ökat till 76 par. 50 ungar ringmärktes 2006. Några små ungar så sent som 3 juli (*Länstyrelsen i Skåne samt Nils Rosenlund i brev*).

Övriga förekomster

Under perioden 1991-2006 har häckande storskarvar rapporterats från ytterligare några lokaler. Dessa kolonier har dock alltid varit små och sannolikt också tillfälliga.

I diverse årgångar av Fåglar i Skåne finner

vi följande; 3 bon i Oppmannasjön 1994 (*Annika Waldemarsson*), 6-8 par i Fjällfotsjön 1995, 7 par i Lärkesholmssjön 2001, 5 par på Ålören i Hammarsjön 2002, samt diverse misstankar om enstaka par i Krankesjön – bl.a. under 2006.

Framtid

Storskarvspopulationen i Skåne har sannolikt varit tämligen stabil under 2000-talet. Den kraftigaste ökningen ägde rum under 1990-talet och i synnerhet under decenniets första hälft. Trots att storskarven inte inventerats fullt ut i Skåne före 2006 är det möjligt att rekapitulera de stora dragen i utvecklingen. I *tabell 1* visas resultatet för 2006 samt beräknade populationsstorlekar för åren 1991, 1996 och 2001. Beräkningarna bygger dels på säkra inventeringssiffror för respektive år (**fet stil**), dels på uppskat-

tade tal utifrån inventeringar gjorda under näraliggande år (*kursiv stil*).

En koloni som bör ha stor potential att öka under kommande år är den sedan 2005 nyetablerade på skären utanför Hallands Väderö. Utöver denna koloni görs bedömningen att skarven nått sitt maximum på flertalet lokaler och att den skånska stammen stabiliseras runt 2500–3000 häckande par. Några ytterligare nyetableringar är svåra att sia om. Skarven är relativt lättstörd och föredrar därför öar för sin häckning, såväl i sjöar som längs kusterna (vi känner blott en koloni som inte ligger (låg) på öar – den nu utgångna vid Vombsjön). Därtill måste det givetvis finnas tillräckligt födounderlag i närheten av kolonin. Det är nog rimligt att anta att skarvarna hunnit inspektera Skåne fullt ut under de gångna 15 åren och att de lämpligaste områdena redan är besatta.

Tack

Samtliga inventerare nämnda i texten tackas varmt. Likaså alla som står bakom alla uppgifter i de olika årgångarna av Fåglar i Skåne. Länsstyrelsen i Skåne tackas för uppgifterna från Hallands Väderö 1995 och Snogeholmssjön.

Referenser

- Ekberg, B., & Nilsson, L. 1994. *Skånes fåglar*. Signum, Lund.
- Fåglar i Skåne (FiSk) 1991–2005. Skånes Ornitologiska förening.

ENGLISH SUMMARY:

The cormorant was exterminated as a breeding species in Skåne in the late 19th century. Recolonisation began in 1991 when 78 pairs in total nested in four localities. Population growth was initially strong but has lately levelled out.

A census in 2006, being part of a comprehensive European census, gave 2 775 pairs in nine colonies. Five colonies were located on islands in lakes and four on islands along the sea

Tabell 1. Antal häckande par av storskarv i Skåne 1991–2006.

The number of breeding Cormorants in Scania 1991–2006.

Plats	1991	1996	2001	2006
Ellestadssjön	63	790	500	0
Snogeholmssjön	0	0	0	457
Ivösjön	9	191	264	134
Lägerholmen	0	0	0	363
Tydingen	0	0	29	8
Eskilstorp	3	327	850	997
Lilla Hammarsnäs	0	0	0	0
Måkläppen	0	0	27	0
Gråen	3	355	450	590
Rössjön	?	29	100	90
Ringsjön	0	15	70	60
Krankesjön	0	0	0	17
Vombsjön	0	0	50	0
Häckebergasjön	0	0	0	0
Hallands Väderö	0	0	0	76
Totalt	78	1707	2340	2775

coast, the largest on Eskilstorps holmar (a sand dune in SW Skåne) with 997 pairs. However, breeding attempts failed here and the colony was abandoned by late May. The reason is not known but human interference is possible.

The cormorant population has remained fairly stable since 2000. The most significant increase took place in the 1990s and particularly in the later half of the decade. Even though no comprehensive census took place in Skåne prior to 2006, our picture of the previous population development is well understood. In figure 1 the result of the 2006 census is shown as well as estimated population sizes for the years 1991, 1996 and 2001. The population is now thought to have stabilised with maximum numbers at 2 500 – 3 000 nesting pairs in Skåne.

KENNETH BENGTTSSON

Grönvägen 5B

232 32 Arlöv

larus.bengtsson@swipnet.se